

Archiválie za zářivou fasádou

Příběh výstavby nového Moravského zemského archivu trval prakticky více než šedesát let. Od poloviny minulého století se hledalo důstojné sídlo, které by kapacitně pojalo stále narůstající množství archivovaných písemností a zároveň vytvořilo vhodné podmínky pro badatele a zájemce o studium archiválií. Brněnský archiv se konce dlouhotrvajících provizorií dočkal v roce 2007, kdy získal novou budovu v brněnských Bohunicích – z pórobetonu s dlouhou požární odolností obaleného skleněným, červeně podsvětleným pláštěm. Autory stavby vyvolávající bohatství vizuálních vjemů jsou architekti z ateliéru A Plus Brno.

Nové sídlo za necelých sedm set milionů korun nahradilo dosavadní provizorní prostory archivu. Jeho současná kapacita je téměř dvojnásobná: regály ve vyšším železobetonovém objektu s červenou fasádou pojmu přibližně 110 kilometrů písemností a knih. V badatelárnách v prosklené části je místo přibližně pro stovku návštěvníků. „Konečně končí období, kdy kvalifikovaní archiváři dělali všechno: od stavby regálů přes neustálé stěhování archiválií až po vysoce odborné zpracovatelské a rešeršní činnosti,“ pochvaluje si nové sídlo ředitelka archivu Kateřina Smutná.

Nejen podle zkušeností zaměstnanců archivu, ale i podle reakcí spokojených návštěvníků a badatelů se zdá, že dlouhé čekání na nové sídlo skončilo dostatečnou satisfakcí. V Bohunicích vyrostla

stavba, která je dominantou části Brna zvané Západní brána a která se svou architekturou zařadila mezi nejvýznamnější administrativní stavby u nás.

Strohá forma s hi-tech prvky
Objekt navrhli architekti z ateliéru A Plus Brno, jejichž návrh vzešel z veřejné soutěže jako vítězný. „Investor měl zpracován poměrně kvalitní uživatelský plán, ale pro formování výrazu a tvaru budovy jsme měli svobodnou volbu,“ říká manažer projektu Patrik Tuza. Archiv tedy architekti navrhli jako dvě základní hmoty – část depotní a administrativní – propojené krátkým koridorem. Základní hmotou stavby je depotní část, která není přístupná veřejnosti a slouží k archivaci písemností. Vnitřní dispozice jednotlivých podlaží jsou uzpůsobeny

potřebám provozu moderního archivu. V devíti podlažích nad sebou vytváří kompaktní hmotný kvádr. Strohý tvar depotu narušuje jen vnější požární schodiště vystupující z jižní fasády. Striktní rigiditu hmoty podporuje i pravidelný rastr transparentní fasády bodově zavěšené před plnými obvodovými stěnami bez oken. Stěny jsou na vnějším povrchu opatřeny minerálním obkladem červené barvy, která zejména v kombinaci s nočním osvětlením přitahuje pozornost každého, kdo projíždí po okolních komunikacích.

Administrativní blok tvoří dvě podlaží vymezená pro veřejnost, tři podlaží jsou určena pro administrativní zázemí a výzkumnou činnost a v šestém podlaží jsou umístěny strojovny zajišťující chod a přísné parametry klimatu budovy.

Bezpečnostní skla ožívují písmena, která jsou provedena sítotiskem přímo ve sklárně. Jejich zřetelnost se mění s perspektivou pozorovatele.

Skleněná fasáda s potiskem a společně s barvou a hrou světél vytvářejí jednotný scénický celek.

Svítlí jen několik hodin denně, od soumraku do pozdního večera

Fasáda nabízí bohatství vizuálních vjemů.

Moravský zemský archiv

Místo: Brno, Starý Lískovec
 Investor: Moravský zemský archiv Brno
 Projektant: A Plus Brno
 Architekt: Jaromír Černý,
 Karel Tuza,
 Petr Uhlíř

Generální
 dodavatel: IMOS BRNO, UNISTAV
 Obvodové zdivo, přičky: Xella Pórobeton CZ

Zastavěná plocha: 2 585 m²
 Realizace: 2007
 Náklady: 685 mil. Kč

Poezie střešní zahrady

Na střeše administrativní části je zelená zahrada koncipovaná jako relaxační zóna pro zaměstnance archivu. „Zelená střeška administrativní budovy kryje technické podlaží obsahující vzduchotechnická zařízení. Za myšlenku zpřístupnit tento prostor vděčíme zcela mimořádnému výhledu, který se odtud otevírá zejména směrem do centra města, na Špilberk, Petrov, Masarykovu čtvrť a dále pak až na Babí lom. Střešní terasa nabízí neuvěřitelně relaxační zážitky pro zaměstnance a vybrané návštěvníky archivu. Cílem bylo vytvořit silné meditační a inspirativní místo, kde člověk rychle zapomíná, že stojí na střeše administrativní budovy. Poezii střešní zahrady umocňuje minimalistická a působivá výsadba japonskými třešněmi a geometrické členění záhonů,“ popisuje Patrik Tuza. Fasáda administrativní části je transparentní. Příjemným detailem jsou oblá skleněná nároží tvořena ohýbanými tepelněizolačními pokovenými dvojskly. Poslední podlaží s atikou uzavírá fasáda z kovových panelů, která je použita také na podzemních podlažích stavby vystupujících z terénu na severní straně.

Pórobetonový kvádr

Nosnou konstrukci depotní části tvoří železobetonový skelet s pórobetonovými výzdívkami. Na nich je aplikován v celé ploše kontaktní zateplovací systém z minerální vlny o tloušťce 260 mm zakončený minerálními deskami. Všechny vnitřní i obvodové stěny jsou z pórobetonu. „Jedním z důvodů volby stavebního materiálu byla statika a minimální přitížení skeletu, druhým důležitým parametrem je požární odolnost dělicích stěn,“ říká Jitka Nováková z projekčního týmu A Plus Brno. V archivu je obrovské množství hořlavých materiálů, takže protipožární opatření hrála v projektu klíčovou roli. Pórobetonové stěny mají již při tloušťce 12,5 centimetrů

Funkčně zařízené vstupní foyer s recepcí

požární odolnost 180 minut. „Kromě toho, že brání šíření požáru mezi sousedními požárními celky, brání také mnohem lépe než jiné stěny přenosu tepla mezi místnostmi zasaženou požárem a sousedními prostory. To má velký význam zejména v prostorech, kde je uskladněno velké množství hořlavých nebo výbušných materiálů, které se mohou vznítit pouze při zvýšení teploty,“ dodává technický poradce výrobce pórobetonu [Zdeněk Dolina](#).

Zářivá fasáda

Součástí předsažené fasády jsou vertikální svítidla umístěná v rovině vnějšího skla.

Mezi lícem kontaktního systému a bodově zavěšené fasády je průchozí prostor široký šest a půl metru, což je dostatečné na čištění skla a obsluhu světel.

Architekti se rozhodli na bezpečnostní fasádní skla aplikovat opakující se nápis „Moravský zemský archiv“, který tvoří zajímavou texturu. „Písmena na vnitřní straně skel jsou provedena sítotiskem přímo ve sklárně. Jejich zřetelnost se mění s perspektivou pozorovatele. Od vjemu čitelného, nekonečně se opakujícího textu až po nalezení velkých písmen MZA tvořených záměrným vynecháním písmen malých – při pozorování z odstupů,“ po-

pisuje Patrik Tuza z projekčního týmu. Depotní část budovy je těžká a masivní hmota bez oken obalená vrstvami izolací. „Proto bylo od počátku záměrem, aby se povrch archivu nějakým způsobem proměňoval, aby byl živý,“ vysvětluje manažer a dodává: „Jedním z nápadů byla například obří obrazovka. Při pohledu na vrstvený plášť budovy dnes přímo zakoušíme pocit jakéhosi oblékání, my projektanti za ním samozřejmě cítíme i ty vrstvy, které nejsou vidět – pórobetonové vyzdívký a mohutnou tepelnou izolaci. Plášť působí synergickým efektem, na kterém se podílí nejen barevnost, ale hlavně struktury po-

Futuristicky podsvícený výdejní pult a oblé rohy korespondují s vnějším pláštěm.

užitých materiálů, proměnlivé přirozené i umělé světlo, jemná textura potíštěného skla a nádherné zrcadlení oblohy a plujících oblaků. Takové bohatství vizuálních vjemů podle nás nelze žádnou jinou takzvanou plnou fasádou vytvořit; obrovské hladké plochy stavby jsou přitom spíše předností než nevýhodou.“

Barva jako signál

Archivní depozitáře nepotřebují okna, ale vhodné vnitřní klima, stálou teplotu, optimální vlhkost a dokonalé požární zabezpečení. Nepotřebují ani složité a členité dispozice, zato mají jasná provozní a technologická specifika. Hmotný kvádr bez oken tyto požadavky dokáže dobře uspokojit. Otevírá se tak široký prostor pro tvůrčí hru s fasádou. Transparentní fasádu doplnili architekti o klasické zářivkové trubice s předřadníky s výkonem 36 wattů vydávajícími červené světlo.

„Systém je řízen z velína budovy a je možné jej libovolně programovat. Celá fasáda svítí jen několik hodin denně, od soumraku do pozdního večera,“ upřesňuje Patrik Tuza.

Moravský zemský archiv se tak stal výraznou dominantou, kterou nelze přehlédnout. Podobně, jako by se nemělo zapomínat na minulost, ale naopak nepřehlížet ji a poučit se z ní. Patrik Tuza vysvětluje, proč architekti zvolili červenou barvu:

„Při návrhu archivu jsme vlastně od začátku postupovali proti částečně zažitým představám, které se běžně u nás spojují s archivnictvím. Proti často nevyhovujícím prostorům historických budov, v nichž byly archiválie dříve uloženy, jsme chtěli vytvořit atraktivní a vzrušující moderní stavbu, která je tady především pro budoucnost jako nástroj k uchování kulturního dědictví a paměti. Přáli jsme si dát zřetelně

Příčný řez budovou: 01 – střešní zahrada, 02 – technické patro, 03 – administrativa, 04 – badatelna, 05 – foyer, 06 – prostor pro údržbu a skladování, 07 – depozitní sály, 08 – laboratoře a restaurátorské dílny

najevo, že nejde o cosi mrtvého, starého, zaprášeného a polozapomenutého, nýbrž o cenná svědectví naší historie. Barva má funkci signálu, tvoří dominantu města a krajiny, svítící objekt může být pozorován zřetelně i z výšky. Proměny osvětlení dávají domu vzhled živého organismu, což červená barva ještě zesiluje. Archiv se tak zřetelně vyděluje ze zmeti panelových

domů na horizontu Brna a tvoří menší, ale výraznou protiváhu bělostné budově bohunické nemocnice. Budova už také mimoděk slouží jako významný orientační bod pro letecký provoz nad městem.“

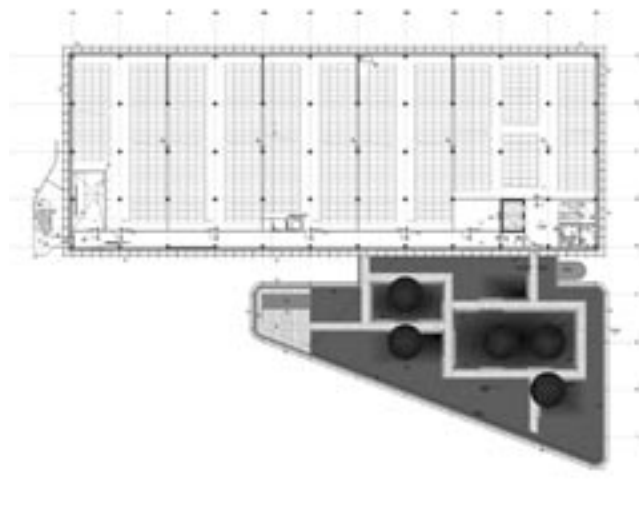
Kateřina Kotalová
Foto: Archiv Xella

Archival Files behind a Bright Façade

The story of the construction of the New Moravian Country Archive lasted in fact for more than sixty years. From the middle of the last century the hunt was on for a dignified seat, which would be able to fit the ever increasing volume of archival documents and simultaneously create suitable conditions for researchers and those interested in studying archival materials. The Brno archive saw the end of long-lasting provisional measures in 2007, when it acquired a new building in Brno Bohunice – made of cellular concrete boasting high quality fire resistance, wrapped in a glass covered red skin. The designers of the structure which evokes a plethora of visual perceptions are architects from the A Plus Brno atelier.

Půdorys 1. PP

Půdorys 7. NP